

Jak jsem miloval Stalina

a jiné příběhy
ze života

Karel Kýr

Karel Kým

JAK JSEM MILOVAL STALINA
a jiné příběhy ze života

1. JAK JSEM MILOVAL STALINA

Když jsem se v roce 1944 narodil v moravské vsi Konice - Čunín na Dražanské vrchovině, nejmenoval jsem se Kýr, ale Kühr. Otec nechal jméno v roce 1952 počestit. Nikdy jsem nepátral proč, neptal jsem se. Sotva jsem se trochu rozhlédl po světě, zamiloval jsem si vousaté chlapy, a když navíc takový chlapík kouřil fajfku, byl jsem k neudržení.

Na Dražanské vrchovině bylo plno partyzánů. Skutečných i těch na poslední chvíli. Gestapo se připravovalo udělat těmto aktivitám přítrž, a kdyby nepřijeli Rusové, dopadl by možná Čunín jako Lidice nebo Ležáky

Když se u nás objevili Rusové, ihned mne jeden zaujal. Měl mohutný knír jako Taras Bulba a kouřil čibuk. Vrhel jsem se k němu... Moje kousky zaujaly soldáty natolik, že si mne chtěli vzít sebou. Jen díky hrdinskému odporu mé matky se tak nestalo. Naštěstí. Při mé povaze by dnes moje kosti tlely někde na haldách ostatků na Kolymě. Jak jsem začal chodit, oblíbil jsem si prase, které jsme měli ve chlívků. Říkal jsem mu Piš Piš a snažil jsem se na něm jezdit. Už tenkrát jsem pravděpodobně ve své dětské genialitě pochopil blízkost prasete a člověka.

V roce 1949 dostal můj otec místo v Brodce u Konice. Tehdy se ještě jmenoval Německý Brodek, Brodek u Konice až od roku 1952. Byl k tomu i služební byt 2+1 a tady začala moje láska ke Stalinovi. Když jsem ho viděl na známkách -to mně táhlo na pátý rok- začal jsem je sbírat, lepit na obálky a psal jsem mu, jak ho miluji. Samozřejmě jsem ještě psát neuměl, ale byl jsem přesvědčen, že mé klikyháky pochopí.

A pak škola. Tenkrát jsme museli chodit se školou v rámci výuky povinně do kina. Mne tehdy nadchnul dvoudílný film Pád Berlína. Dokonce k této příležitosti byla vydána obdélníková známka. Uprostřed Říšský sněm se sovětskou vlajkou, vlevo Nataša, vpravo Aljoša s obvázanou hlavou. Od té doby jsem film neviděl. Ale rád bych ho znovu zhlédl. Pro konfrontaci.

Ve škole nás nahnali do Pionýra. Což byla sranda. Vedoucí nám dělali o něco starší kluci a Pionýr se vedl podle Foglara. Dělali jsme bobříky a tak. Již tedy jsem začal náruživě číst. Samozřejmě Foglara, ale i Gajdara - Timur a jeho parta (ještě dnes si pamatuji Mišku Kvakina), Osudy bubeníkovy. Ale také Vrbu, Stevenson. Zvláště mně utkvěly v paměti dvě knížky. Monarcha-románek šedého medvěda a Dva divoši. Tehdy jsem našel v otcově knihovně brožovaný román asi o šesti stech stranách. Jmenoval se Tuláci. Napsal ho nějaký Šiškin (křestní jméno a otčestvo si již nepamatuji) a vyšel před válkou u Topiče. Kniha pojednává o bezprizorných dětech v Rusku mezi dvěma válkami - než je začal odchyťávat Makarenko a převychovávat je v duchu internacionalismu.

Mrzí mě, že tuto knížku nevlastním.

Samozřejmě po čase jsem názor na Stalina změnil, ale díky tomu jsem si oblíbil ruskou literaturu. Dostojevského jsem měl přečteného ve dvaceti - i když se dá plně pochopit až kolem čtyřicítky.

Ano, miloval jsem Stalina. Ale to jsem byl ještě dítě. V Rusku je u nemalého počtu obyvatel Stalin uctíván dodnes. Aby člověk pochopil proč, tak musí skutečně číst Dostojevského. Ale o tom zase někdy jindy.

2. KDY JSEM PŘESTAL VĚŘIT

První pochyby o komunistické ideologii se ve mně zrodily na Dražanské vrchovině.

Někdy v roce 1949 bývalá firma Nehera dala mému otci místo v Brodsku u Konice. Tenkrát se tak ještě nejmenoval. Byl to městyse s třemi fabrikami a s Moravskou Třebovou to byly dva německé ostrůvky na střední Moravě. Dříve se jmenoval Deutsche Brodek, pak Německý Brodek a od roku 1952 Brodek u Konice.

Možná si také pamatujete, jak v roce 1950 létaly nad naším územím balóny s letáky, hladovými korunami a sem tam s nějakou čokoládou. Tehdy jsem chodil do první třídy. Učitelka jako vystřižená z Hrabalových Skřivánek na niti, nám říkala, jaké potvory jsou ti imperialisti, že nám narušují náš šťastný zítřek, a kdybychom našli čokoládu, že ji nemáme jíst, že nás chtějí otrávit. V Brodsku byl mým největším kamarádem Venca Václavík. Prožili jsme spolu mnoho. Měli jsme třeba kočičí školu, ale hlavně jsme sbírali munici, které v té poválečné době bylo v okolí Brodsku požehnaně. Jednou jsme odpálili vrtulkovou bombu a málem jsme odstřelili hajného. Ten, chudák, si myslel, že to jsou banderovci, zalehl a málem začal pálit z kulovnice. Jednou jsme se zase s Vencou Václavíkem vypravili hledat do okolních lesů munici. A našli jsme balón. Uvázl na stromě. Pro šestiletého kluka tenkrát nebylo problémem vylézt na strom a balón uříznout. Nekonal se žádný výbuch, ale z balónu se sypaly letáky, hladové koruny a ... čokoláda. Dovedete si představit, co v té době, kdy bylo všechno na lístky a doma se snídal nedrobený chleba v bílé kávě, byla čokoláda?!

„A co když nás chtějí imperialisti otrávit?“ řekl Venca.

„To je možné,“ odpověděl jsem, „paní učitelka by nám nelhala.“

Imperialisté neimperialisté, čokolády jsme se vzdát nechtěli. A tak jsme to vyřešili takhle: v Brodsku tehdy působil doktor Krejčí. Ordinaci měl v domě, kde byla také hospoda. Šli jsme tam, sedli si na schody a rozhodli se, že čokoládu sní ten, na koho padne los. Když se mu něco stane, druhý hned zavolá doktora. A když se mu nestane nic, počkáme půl hodiny a pak sní čokoládu druhý.

Imperialisté nás neotrávili, čokolády jsme se s Vencou doslova přežrali, že jsme nemohli týden na záchod. A v mé duši bylo zaseto semínko pochybnosti.

3. SEXEM PROTI KOUŘENÍ

Když Pepa v šedesáti ovdověl, všichni jsme ho litovali. Ale brzy začal překvapovat.

Netrvalo to ani půl roku a znovu se oženil. S ženou o pětadvacet let mladší. Pak přestal chodit do hospody každý den, ale jen v pátek. Nejvíce nás však překvapil -asi po dalších třech měsících- kdy si k pivu nezapálil. Pepa byl silný kuřák, vybáňal i dvě krabičky denně a kouřil od devatenácti let. Tedy přes čtyřicet let. Divili jsme se.

„Pepo, neměl bys to přehánět,“ řekl starý Macháček, „mohl bys dostat abst'ák.“

„To už mám za sebou,“ řekl Pepa, „ale byl jsem postaven před dilema. Buď sex, nebo kouření.“

Tato slova vzbudila zájem celého stolu starousedlíků.

„To máte tak“, pokračoval Pepa, „jak jistě víte, vzal jsem si ženu o čtvrt století mladší...“

„A ta ti to zakázala, že?“

„To ne,“ odpověděl Pepa, „ne, že by mi to v posteli nešlo, ale stalo se mi, že v tom nejlepším jsem se rozkašlal a začal se dusit... Dovedete si představit ten trapas? A tak jsem se musel rozhodnout. Buď kouření, nebo sex. Nesekl jsem proto se sexem, ale s kouřením. A věřte, kluci, že je to lepší.“

Náš stůl štamgastů se na chvíli odmlčel.

Mnozí z nás jistě přemýšleli s čím seknout dříve. S kouřením nebo se sexem?

4. NAVRHUJI ŠKOLNÍ PŘEDMĚT *MLČENÍ*

V poslední době, kde se dá, přetřásá se naše školství. A když už do toho mluví kdekdo, připojím i já. Navrhuji, aby byl ve škole zaveden předmět *MLČENÍ*.

Mlčení je nejlepší školou sebeovládání. Vždyť už pythagorovci měli mlčení ve svých pravidlech. Mlčení nejsou pouze zavřená ústa, ale umění v pravou chvíli promluvit. Je útlkem přemýšlení. Mlčení nás naučí vyslechnout opačné mínění klidně, se zájmem, nenapadneme je, nebudeme vyvracet, dotazujeme se po jeho původu a souvislostech. A to ne s úmyslem, abychom o tomto mínění mlčeli, nýbrž abychom proti němu mohli někdy vystoupit s dokonalou rozvahou - a vystoupit tak, abychom jiné přesvědčili a získali. Kdo nedovede jiné vyslechnout a hned nevyvracet, ten se nikdy nezbaví úzkoprsosti a krátkozrakosti. Mlčením a posečkáním mnohdy poznáme, že běží o otázky, při nichž urputný odpor obměkčí pouze živý příklad, ale nikdy důkazy. A konečně: až příliš často se setkáváme s mluvky, kteří jsou po vážné odpovědi ještě drzejší a ke správnému oceňování sebe samých mohou být vychováni jedině zdvořilým mlčením, jsou-li ovšem ještě výchovy schopni.

Umění mlčet nás učí diskrétnosti. O diskrétnosti se snad nemusím více rozšiřovat, je to základ gentlemanství, které nám tolik chybí. Ovšem mlčet, to není jen klid úst, ale hlavně sebevýchova. Naučí nás klidně spolknout to, co nás svrbí na jazyku, a naučí nás být krajně zdrženlivým především v osobních poznámkách ze života bližních. Trénujte toto mlčení! Nejen zvenku, ale také z nitra bývá mnoho pokušení k nestřeženým řečem, ale také k mnoha příležitostem cvičit si sebekázeň. Je to svrbění vtipu a

humoru, pocházející ze syté životní pohodlnosti, ze zloby, z chuti se bezdůvodně smát, ze zahálčivé obraznosti, často nás svádí něco, co odsunuje naše lepší svědomí. Cvičení umlčovat vtipné nápady a komické představy bývá velmi nesnadným a úrodným výkonem vůle. A mívá na náš charakter tím požehnanější vliv, čím více svého udatně dobytého mlčení užíváme k tomu, abychom svůj vtip zevrubně zkoumali. A bohužel uvidíme, kolik ve většině vtipů bývá touha vyvýšit sebe a shodit bližního, kolik snahy líbit se, kolik lehkomyšlnosti a kolik urážky citu v nás a jiných mlčení překazí. A konečně uvidíme, kolik hrubé surovosti a posměvačnosti vyznívá ze smíchu posluchačů, a pak si často řekneme s nenadálou lítostivou jasností:

Kéž bych mlčel - tisíckrát buďte požehnána zamčená ústa!

Ano, navrhuji jako učební předmět mlčení, protože je to bohaté učiliště vůle a možná i lásky, je to shromaždiště opravdového životního mluvení a konání.

5. PRAHA 1968 A PANKRÁČKÁ VĚZNICE

Ráno 21. srpna 1968 se vězni v pankráčké věznici nestačili divit. Nebyl hlášen žádný nástup do práce a snídaně se podávala okénkem ve dveřích. Jako ve vazební věznici. Když chodbař vydával snídani, na dotaz co se děje odpověděl jim:

„Obsadili nás Rusové.“

Mysleli si, že jde o nepovedený vtip. Ale brzy se přesvědčili, že tomu tak není. Za chvíli se ozval na chodbách ruch. Bachaři otvírali cely, někteří říkali, jak byli na svoje „chovance“ hodní a jiná napomínali:

„Pánové, zachovejte klid, obsadila nás sovětská vojska. Nesnažte se o žádný rozruch, kolem věznice jsou tanky s děly namířenými na věznici.“

Obavy byly na místě. Mezi vězni bylo dosti těch, kteří sem byli převezeni po vzpouře v Minkovicích. A Rusové, poučení událostmi roku 1956 v Maďarsku by pravděpodobně jakýkoliv náznak vzpoury krvavě potlačili.

Vězňové, kteří měli ze svých cel výhled na špačkárný -pardon strážní věže-zaregistrovali, že tam již nejsou čeští bachaři, ale Rusové. Věznicí se ozývala morseovka – jak svůj poznatek sdělovali ťukáním na zeď.

Po věznici začala „korzovat“ dvojčlenná ruská hlídka. Jeden z vojáků se rozhlížel kolem, druhý byl zahleděn na zem. Ne, že by se bál nášlapných min (kde by se tak také vzaly), ale šlo o vajgly z cigaret. Bylo vidět, jak jsou vykuleni a navíc neměli tabák. Do dvou dnů se to však změnilo. Vykulené vojáčky vystřídal gardové jednotky. Tento stav trval čtrnáct dnů. Pak

přešel vězeňský život do obvyklých kolejí, Rusové odešli. Nechce se mi ani domýšlet, co by se stalo, kdyby někdo začal například tlouci ešusem o mříže a pár muklů se připojilo. Tanky by zahájily palbu a srovnaly věznici se zemí. Co s kontrarevolucionáři a vyvrheli lidské společnosti?! A je docela možné, že bychom dnes šli na pustou pankráckou pláň s kytičkou k pomníku, který by připomínal „zrušení“ pankrácké věznice a oběti tohoto činu.